

VJESNIK VERTIKALE

broj 1., godina 2006.

NEUSPJELI PREGOVORI, SLIJEDI ŠTRAJK

Prošli tjedni bili su veoma burni. Pregovori sindikata i Vlade su propali. Otvoren je kolektivni radni spor. Mirenje nije uspjelo. Štrajk je neizbježan. Štrajk organiziraju sindikati obrazovanja, a možda i još koji sindikat iz drugih javnih službi.

RAZLOZI ZA ŠTRAJK

- Teško i kaotično stanje u obrazovanju: povećana opterećenja, degradirane plaće i depresivan status zaposlenika.
- Razumni zahtjevi i prijedlozi sindikata nisu prihvaćeni.
- Država i društvo raspoložu dostatnim sredstvima i mogu ih izdvojiti za plaće u obrazovanju, ali ne postoji politička volja.

PLAĆE. Nedopustiv je odnos ove Vlade prema obrazovanju i plaćama u javnim službama uslijed čega su plaće zaostale do mjere koja više nije podnošljiva. Evo samo nekoliko drastičnih podataka za usporedbu prema više kriterija:

- za mandata ove Vlade **kupovna moć naših plaća pala je za 7%** (niti najavljeni porast od 5% to neće promijeniti jer će tek pokriti rast troškova života u drugoj polovici ove i tijekom cijele iduće godine);
- naše plaće zaostaju za **drugim plaćama u zemlji** preko dvadeset posto. Plaća nastavnika početnika u odnosu na prosječnu plaću **manja je 13%**, a samo prije 5 godina bila je 13% **veća**, a prije 6 godina 10% **veća**; u Sloveniji nastavnik početnik ima plaću veću za 14% od prosječne, a u mnogim europskim zemljama i 20% veću. Manje više sličnu sudbinu doživjele su i druge plaće u obrazovanju i javnim službama, od čistačice do člownika ustanova, od laboranata, asistentata do profesora;
- naše su plaće za mandata ove Vlade rasle četiri puta sporije nego što je poraslo **društveno bogatstvo** u istom razdoblju (mjereno rastom bruto domaćeg proizvoda a kojemu je pridonio itekako i naš rad).

Gornji su podaci bez primjera u većini europskih zemalja, znak su potpunog zanemarivanja obrazovanja i plaća u javnom sektoru, te su posljedica nebrige Vlade prema zaposlenicima u javnim službama. Hrvatski nastavnici imaju najlošiji društveni položaj u Europi.

NESPREMNOST ZA RJEŠAVANJE PROBLEMA. Tijekom mučnih pregovora nepobitno je postalo jasno da za osionog ministra financija i poluzainteresiranu potpredsjednicu Vlade sadašnje stanje u obrazovanju nije problem. Vlada RH problem ne osjeća, ne prepoznaje i nije došla niti s jednim prijedlogom kako ga riješiti. Njih nije briga što nastavnik početnik ima plaću 4025 kuna dok u isto vrijeme prosječna plaća u zemlji iznosi 4633 kune. Kada bi se slovenski omjer o 14% iznad prosječne plaće primijenio u Hrvatskoj tada bi plaća nastavnika početnika bila 5280 kuna ili 1260 kuna veća od sadašnje.

Sada nastavnik u mirovinu odlazi s 5420 kuna, tada bi odlazio s pristojnih 7120 kuna. Ta zastrašujuća činjenica ostavlja našu Vladu ravnodušnom, jer ona misli da je ljude u obrazovanju i znanosti dovoljno zadovoljiti riječima o njihovoj važnosti. Stanje u Gradu Zagrebu još je očajnije. Tamo je prosječna plaća 5490 kuna što je više čak i od plaće našeg nastavnika pred mirovinom.

ZAHTJEVI SINDIKATA. Sindikati traže stabilnu i održivu cijenu rada, koja će stalno pratiti rast drugih plaća u zemlji, ono isto što su tražili sindikati u Sloveniji, a odavno postigli sindikati u Irskoj, Finskoj i drugim civiliziranim zemljama. Sindikati su zahtijevali da se problem riješi kroz više godina po uzoru na slična inozemna iskustva, svjesni da ga nije moguće riješiti odmah u jednoj godini.

Sindikati traže sustavno rješenje i ne prihvaćaju paliativne mrvice. Postavili su razuman i skroman zahtjev da od sadašnjih 13% ispod prosjeka kroz nekoliko godina dosegne 5% iznad prosjeka. U Sloveniji su sindikati nakon velikog štrajka 2001. godine sklopili sporazum koji je preživio dvije vlade, i vladu desnog i vladu lijevog centra. Rezultat: danas je tamo prosječna plaća u obrazovanju 31% iznad prosječne plaće u zemlji. Nažalost, takav sporazum s pregovaračima ove Vlade ne čini se mogućim, osim ako ih na to ne prisilimo.

Puna su im usta Hrvatske kao zemlje znanja, a djeluju i rade kao da su isplivali iz mora neznanja.

SPECIFIČNI ZAHTJEVI VERTIKALE. Osim zajedničkih zahtjeva s drugim javnim službama oko ukupne razine plaća, sindikati vertikale traže još i dodatak za povećana opterećenja zbog HNOS-a, bolonjskog procesa i državne mature, te uklanjanje diskriminacije oko dodatka za 4, 8, i 10%. Naime, jedino u osnovnom i srednjem školstvu zaposlenici moraju raditi više od propisane norme za taj dodatak.

PREGOVORI. Način na koji se pregovaralo uvredljiv je za svih 220 tisuća ljudi u javnim i državnim službama. Netolerantnost, stalno skretanje pozornosti s bitnoga, namjerno izazivanje konflikata, nepripremljenost za pregovore, dolazak na sastanak bez kontra prijedloga, vidljiva želja da se izbjegne rješavanje problema tisuća živih ljudi...sve nas je to duboko vrijeđalo. Nikada niti jedna Vlada nije tako nekompetentno pregovarala, niti HDZ-ova devedesetih niti bivša koalicijska vlast.

OPTEREĆENJA BEZ NAKNADE. Veliki projekti, velike ideje, brzoplete najave, i sve to uz izostanak odgovarajuće financijske potpore. Bolonjski proces, u uvjetima manjka nastavnika, višestruko je povećao opterećenja zaposlenika i doveo u pitanje znanstveni rad sveučilišta. Privilegirani upis djece branitelja napad je na temeljna načela obrazovne zajednice, ali i same demokracije, jer ugrožava načela jednakog pristupa svih građana javnom školstvu i autonomije sveučilišta. HNOS je povećao opterećenja učitelja za tridesetak posto, a uz uvođenje državne mature i nacionalnih ispita nastavnik radi znatno više nego do sada, a bez ikakve naknade. Oštar Bender bi rekao: "Ideje naše, benzin vaš".

NEATRAKTIVNOST PROFESIJE. U mnogim školama širom zemlje nedostaje kvalificiranih učitelja i nastavnika, osobito matematike, stranih jezika i informatike. U nekim županijama prava je kriza. Mladi ljudi teško se odlučuju za ulazak u prosvjetno zanimanje, ako mogu sa svojom profesijom raditi drugdje. Manjak kadrova osobito pogađa predmetnu nastavu i strukovne škole. Kada vam roditelji prigovore zbog štrajka pitajte ih hoće li upisati svoje dijete u školu koja objavi da njemački jezik predaje recepcionar.

U DRŽAVI NEMA NOVACA. Kada se treba hvaliti onda ministar financija govori kako se Proračun iznimno dobro puni. Kada treba dati za plaće onda Država novaca nema. U jednom od ta dva slučaja ministar ne govori istinu. Da novaca doista ima, a da će ih i biti za naše zahtjeve, pišemo na drugom mjestu.

Dakle, svi argumenti su na našoj strani. Svi argumenti su za štrajk. Što od štrajka treba očekivati?

Zagreb, hotel "Panorama", 09.11.06.

Nastavnici nisu kompjutori koji se pale i rade bez pogovora napajajući se energijom iz utičnice entuzijazma.

Ono što nam nude nisu mrvice na stolu, već ispod stola, kako bismo se saginjali još i više nego do sada.

ŠTRAJK KAO POČETAK, A NE ZAVRŠETAK

ŠTRAJK I KAMPANJA. Ovim štrajkom otvaramo kampanju koja ne završava u studenom ove, već u studenom iduće godine. Sada je pravi trenutak za pritiske svih vrsta. Štrajk je izuzetno važan, ali nije jedini. Pripremamo i druge akcije tijekom iduće godine, od velikih prosvjednih skupova, pojačane medijske aktivnosti, konferencija i okruglih stolova, deklaracije o položaju obrazovanja, peticija za ostavkama, itd., itd.

CILJEVI KAMPANJE. Cilj je štrajka poslati jedinstveni glas nezadovoljstva 80 tisuća ljudi. Cilj je jednogodišnje kampanje otvoriti društvu oči. Građani moraju znati, osjetiti i stalno imati na umu kako i koliko se ne brine o znanju i obrazovanju, kolika je diskrepancija između riječi i djela. Građani i roditelji moraju shvatiti da je prosvjeta njihov problem jednako toliko koliko i naš. Roditelje moramo dovesti do stanja svijesti u kojem će od početne ljutnje prema školi i štrajkašima, preusmjeriti nezadovoljstvo tamo gdje mu je uzrok. Vlada mora na kraju doći do zaključka da i nju i Hrvatsku nepopuštanje našim zahtjevima košta znatno više nego popuštanje. Konačni cilj je postizanje dugoročnog sporazuma, održivog za

S aktivnošću i pritiskom možda ćemo uspjeti ostvariti naše ciljeve. Međutim, bez aktivnosti sigurno nećemo polučiti nikakav uspjeh.

Pračun, kojim će se uspostaviti konačna i stabilna cijena rada u obrazovanju i znanosti te osigurati dostojanstvo nastavničke profesije.

IMA LI ALTERNATIVE? Pregovarački stol nije donio rezultate jer nemamo pregovarače na suprotnoj strani koji su u stanju uvidjeti dubinu problema, problem priznati i prepoznati i na njega odgovoriti nudeći rješenja. Stoga nam ostaju samo dvije mogućnosti: aktivnost ili neaktivnost. Možda se ova Vlada sama od sebe prosvijetli. Tko u to vjeruje neka čeka. Mi ostali, idemo u akciju.

ŠTRAJK JE SREDSTVO.

Štrajkovi nisu cilj. Poželjno je da ih nema. Upravo je višegodišnji sporazum o rastu naših plaća način na koji možemo i mi i Vlada izbjeći često štrajkanje. Žalosan je da to Vlada ne uvida. Hrvatskoj štrajkovi ne trebaju, osim onda kada joj trebaju. Sada je taj trenutak.

KADA I KAKO

U vrijeme dok pišemo ovaj tekst nije poznato kada će se Proračun naći na Saboru, a to ćemo možda znati već tijekom tiskanja ovoga teksta. Štrajk će vjerojatno započeti sredinom tjedna od 20. do 25. studenoga. O tome ćemo vas posebno izvijestiti. Štrajk će trajati do kraja tjedna ili do usvajanja Državnog proračuna. O prekidu štrajka će vas sindikati izvijestiti. Štrajkaju zajedno sva tri sindikata od osnovnog do visokog obrazovanja, s time da će u štrajk prvi ući srednjoškolci, a iza toga osnovnoškolci, da bi se na koncu pridružilo visoko obrazovanje. Tri sustava nemaju istu štrajkašku spremnost ili snagu pa se štrajk organizira na način da štrajk postupno jača. Kada bi krenuli svi u isto vrijeme štrajk bi postepeno slabio. U Grčkoj su nedavno šest tjedana štrajkali. Prvo su krenuli osnovnoškolci, nakon tri tjedna pridružili se srednjoškolci, a četvrti tjedan sveučilišta, da bi se na kraju studenti našli na ulici.

USPJEH I OČEKIVANJA OD ŠTRAJKA I KAMPANJE

OČEKIVANJA. Ne očekujemo da ćemo samo jednim udarom ostvariti naše ciljeve. Iako štrajk neće biti jedino on je svakako najjače sredstvo. Procjenjujemo da ćemo za ostvarenje cilja morati uložiti dugotrajniji napor svih nas, i u čelništvu i u članstvu. Uvjereni smo u uspjeh u konačnici, jer to što tražimo sasvim je logično i sasvim moralno, jer su u istome uspjeli i u drugim zemljama, jer je to sasvim održivo za državni proračun, korisno za zemlju i jer drugačije i ne može biti. Tako će sigurno biti, samo je pitanje vremena, tj. kada ćemo političku volju na to prisiliti. Politika rješava uglavnom goruče pritiske i probleme. Ako ne rješava naše probleme sami smo si odgovorni, jer vlast nismo doveli u stanje u kojem je naš problem prisiljena rješavati.

SVAKI ŠTRAJK JE USPJEH. Jesu li prethodni štrajkovi jamac uspješnosti ovoga? I jesu i nisu. Naime, štrajk ima dvojaki karakter. On je i demonstracija i pritisak. Kao demonstracija nezadovoljnih ljudi svaki je štrajk uspjeh. Kao pritisak za ostvarenje određenog cilja štrajkovi su davali promjenjive rezultate. Neki štrajkovi doista su bili promašeni, jednom zbog neodgovornih i nesposobnih čelnika, a drugi puta zbog nevoljnosti članstva. Neki štrajkovi dali su rezultate, u cijelosti ili djelomice, rjeđe neposredno nakon štrajka a češće malo kasnije kada se sve slegne. Štrajk uvijek ima smisla kada za njega postoji opravdani razlog i kada se koristi kao krajnje sredstvo. Dakle, svaki štrajk na koji se zaposlenici odazovu u velikom broju je uspješan, ako ne kao pritisak, svakako da kao demonstracija.

HOĆE LI VLADA POKLEKNUTI. Vlada neće pokleknuti nakon štrajka, jer bi na taj način slala signal svima da se štrajkati isplati. Ali to nikako ne znači da neće uvažiti lekciju. Veliki odaziv u štrajku, kao manifestacija snage i jedinstva upozorava da sindikati uvijek mogu ponovno štrajkati i prisiljava Vladu da nas ozbiljno shvati. Eho prošlih štrajkova odzvanja, a mogućnost budućih upozorava. U tome je snaga

sindikata. Sto puta smo se u to uvjerali. Na primjer, u veljači smo potpisali kolektivne ugovore za 4,8, i 10% u visokom obrazovanju i za isplatu smjenskog rada u osnovnom školstvu, a nikakvog štrajka tih dana nije bilo.

KOLIKO NAM JE DOISTA TEŠKO. Štrajk bi morao biti uspješan, u njemu bi morao sudjelovati veoma veliki broj ljudi. Javnost mora vidjeti da iza tvrdnji, nezadovoljstva i ljutnje sindikata stoje tisuće zaposlenika koji isto to misle i osjećaju. U suprotnom, ako zaposlenici štrajkom ne odgovore snažno onda su naše akcije besmislene, onda Vlada ima pravo reći da nam i nije tako loše kako to sindikati tvrde. Slab odaziv u štrajku ohrabruje Vladu da nastavi u istom smjeru, a obeshrabruje vaše sindikalne predstavnike. Oni nisu mađioničari. Oni su onoliko uvjerljivi i snažni koliko odlučnosti iz vas izvire, koliko im snage vi dajete. Svi oni koji traže sporedne razloge da se izvuku ne trebaju niti započinjati sa štrajkom. Sindikati vas ne nagovaraju na štrajk. Ako to nije vaš štrajk ne treba biti niti štrajk čelnikstva sindikata.

TEŠKOĆE I DILEME

NE DAJMO SE UCJENJIVATI. Ako držite da vam i nije tako loše nemojte štrajkati. Ako vam problem nije u tome što nam plaće ove godine zaostaju 21% za drugim plaćama u zemlji, a već iduće 30%, onda uživajmo u životu i radimo u veselju. Ako jeste pokazimo im barem što o tome mislimo. Ako vam je presudno pitanje tko će platiti štrajk onda nemojte štrajkati. Štrajk će dođuše platiti Vlada, jer je odgovorna za stanje i jer ga u ovom vremenu ne može ne platiti. Platila je liječnicima, platila je i nama u zadnjim štrajkovima, pa će platiti i ovaj. Ako bude prijetnji Vladinih dužnosnika treba biti cijepljen protiv toga. Treba se i dobro organizirati te osjetiti popisivanje štrajkaša. Ne smijemo se dati ucjenjivati. Kao što reče kolega u Puli na našem sindikalnom sastanku: "Godišnje mi otmaju dvije i pol plaće, pa neka mi otmu i te dvije tri dnevne. To mi mogu uzeti, ali dostojanstvo i slobodu ne."

DJECA, SPAJANJE PRAZNIKA I ŠTRAJK. Mnogi pitaju i muče sebe i nas sporednim pitanjima: što će reći roditelji, kuda ćemo s malom djecom, itd. Roditelji se ne uzbuđuju zbog kvalitete nastave i loših uvjeta za svoju djecu. Većini njih plaće rastu i dvostruko brže od naših (statistika). Moramo ih pridobiti, ali zbog njihovih prigovora ne treba od štrajka odustajati. Škole nisu čuvališta djece. Roditelji nisu imali istih primjedbi, a ni neke naše kolege ista pitanja, kada je ministar spojio dane u tjednu blagdana Svih svetih, što je po nama nedopustivo. Postavlja se pitanje, kako to da spajanje dana između praznika nije problem u ovoj zemlji a to jesu dani štrajka?

ŠTRAJK SVUDA OKO NAS. Ne gledajmo kako štrajka susjedna škola, drugi fakultet, drugi grad, ili regija, ili zagrebačke škole. Gledajmo samo sebe i poruke iz središnjice sindikata. Odradimo štrajk kao dužnost prema svojim interesima. Ako netko popusti, to je njegova slabost. Mi nismo militarna organizacija i uvijek netko može iskočiti. Mi smo demokratska organizacija, koja se temelji isključivo na svijesti svojih članova o vlastitim interesima. Čak i u vojsci, kada se radi o ljudskim životima, neki segmenti na frontu popuste. Bitno je da ne popusti cijela vojska. Treba izdržati i čekati zapovijed o prestanku štrajka iz središnjice sindikata, od onih koji imaju uvid u zbivanja u cijeloj Hrvatskoj.

HRVATI I ŠTRAJK. Što je to u hrvatskom mentalitetu da ne vjeruje previše u moć kolektivne akcije? Sva naša pitanja mogu biti riješena kada se za njih odlučimo boriti. Zašto su naši ljudi spremni trpjeti, a da ne puste ni glasa? U Mađarskoj je premijer bio iskren i priznao tek to da je lagao, a kod nas ni najveći lopovluci ne motiviraju ljude na ulicu. Ulica je nešto ispod razine nekih Hrvata, ali ona nije ispod časti grčkim prosvjetarima ili Francuzima. Njih je dva milijuna natjeralo Vladu na uzmak, a tri milijuna Talijana Berlusconija prije dvije godine. Tamo nitko nije pitao tko će im platiti dnevnicu u borbi za budućnost svoje djece. Jesu li Hrvati navikli na nepravdu? Tko će takav mentalitet promijeniti ako ne Hrvati sami?

POLITIKA I ŠTRAJK

Za nas nema Vlade HDZ-a i Vlade SDP-a. Za nas postoji samo Vlada koja pregovara i Vlada koja ne pregovara, Vlada koja rješava naše probleme i Vlada koja ne rješava naše probleme. Ova Vlada ne pregovara i ne rješava naše probleme. Sastanci čija je svrha održavanje sastanaka sa sindikatima, a probleme ne rješavati, nije pregovaranje.

Štrajkamo li mi to protiv HDZ-a, a u korist SDP-a? Nesuvislo pitanje koje može doći samo iz glava balzamiranih politikom. Na takvo pitanje treba odgovoriti ono što smo odgovorili u Vladi. Protiv koalicijske Vlade štrajkali smo tri puta, a protiv ove Vlade tek jedan puta. Rezultat je 3:1. To nije fer. Moramo izjednačiti.

GDJE SU NOVCI

VELIKI USPJESI A NOVACA NEMA. Novaca uvijek ima, samo je pitanje za koga. Budući da je Vlada već sve raspodijelila, nama su preostali ostaci ostataka. Već smo čuli, a još ćemo slušati iz dana u dan, u vrijeme predizborne kampanje, u deliriju predizbornih laži, kako se Proračun izuzetno dobro puni, kako raste bruto domaći proizvod i kako je ova Vlada uspješna. Ako je tako, kako to da je našim plaćama pala kupovna moć, kako to da su nam namijenili četiri puta manji udio u rastu društvenog bogatstva. Tko je stvarao društveno bogatstvo ako ne mi. Ako njegovu rastu pridonosi industrija, poljoprivreda, koliko mu tek pridonosimo mi koji stvaramo znanje kao supstancu ekonomije u 21 stoljeću.

Dakle, Vlada jasno poručuje, novaca ima, ali ne i za vas. Ili pravih uspjeha ipak nema. Može li se reći da je Hrvatska pokrenuta ako plaćama pada kupovna moć?

BESPLATNI UDŽBENICI BESPLATNI NASTAVNICI. Ima za besplatne udžbenike za svu djecu, pa i onu čiji roditelji mogu kupiti udžbenike. To nije socijalna već je predizborna mjera.

NOGOMETNI KLUBOVI. Ima za nogometne klubove. Pokušajte vi kao prosvjetar ne platiti porez. Neće vam se Vlada smilovati i donijeti zakon kojim vam to oprašta. Toliko o jednakosti pred zakonom. Prosvjetarima se smiluje samo kontrolor u tramvaju kada se u njemu prosvjetar šverca, reče nam ovih dana naš član s iskustvom. Kontrolor karata ima znatno veću plaću. S 800 milijuna kuna sve bi naše probleme oko plaća riješili. To nije sportom motivirana mjera već izborima.

IZBORNI MAMCI I SUBVENCIJE. Ima za nove mostove, za mostarsko sveučilište. Ima za porodične naknade, lažne branitelje, umirovljeničke dugove. Ima za subvencije besperspektivnim proizvođačima. Ima za neučinkoviti sustav socijalnih davanja, kako reče predstavnik MMF-a, upozoravajući da je sustav rastrošan i neučinkovit. Dakle,

ima tu i realnih potreba ali i puno razbacivanja. Sigurno je sljedeće: novaca ima za potrebe koje su manje važne od obrazovanja za budućnost zemlje, ali očito važnije za održanje na vlasti. Visokoobrazovanih ljudi u ovoj zemlji ima malo, tek 7%, od čega veliki dio radi u obrazovanju. Ima ih puno manje nego navijača Dinama i Hajduka. Radi izbora podilazi se pojedinim regijama, dijelu dijaspore, pojedinim socijalnim kategorijama...

Hrvatska iz Proračuna izdvaja za subvencije cca 3% BDP-a. Za obrazovanje Hrvatska iz Proračuna izdvaja 3,4%. Zemlje tranzicije, tj. 10 novih zemalja u Europskoj uniji, za subvencije izdvajaju 0,7% BDP-a, a 12 starih zemalja tek 0,4%.

Hrvatska je pod oštrom kritikom Europske unije, MMF-a i Svjetske banke, kojoj se pridružuju i sindikati u prosvjeti, zbog enormnih subvencija propalim proizvođačima. Umjesto da industrija i poljoprivreda financiraju prosvjetu, događa se obrnuto, prosvjeta "financira" neuspješne proizvođače. To je stvarni uzrok osiromašenja prosvjete. Umjesto da brodograđevna poduzeća i dio poljoprivrednih proizvođača traže potvrdu svoje proizvodnje na tržištu, kao tržišni subjekti u tržišnoj ekonomiji, oni potvrdu svoje proizvodnje traže i dobivaju svake godine u milijardama kuna na Markovom trgu. Vlada je trebala smanjiti subvencije, ali nije ništa

poduzela po tom pitanju. Izdvajanja za željeznicu su višestruko veća nego što to traži EU. Na riječima, u Hrvatskoj je znanje prioritet, a u stvarnosti i izdvajanju iz Državnog proračuna to je sve drugo samo ne obrazovanje i ljudi u njemu. U virtualnoj Hrvatskoj obrazovanje cvate, u stvarnoj Hrvatskoj nastavnici su siromašni ljudi bez životne perspektive.

TEKTONSKE PLOČE I POTRESI. Seizmolozi najavljuju, Zagreb očekuje veliki potres usljed trenja tektonskih podzemnih ploča. Hrvatska međutim, kao što vidimo, trpi trenje tektonskih interesnih ploča u društvu, između razvoja i budućnosti na jednoj strani i prošlosti i očuvanja statusa quo na drugoj. Hrvatsku čeka društveni potres jer tako više ne ide. Ne možemo imati plaću 14% manju od prosjeka privrede. Potres kao štrajk koji ćemo proizvesti u interesu je budućnosti zemlje. Neka nam i to bude motivacija. Ono što činimo ne radimo samo zbog sebe, već i zbog budućnosti cijele zemlje. Neupitno je da smo mi snaga napretka. Ako oni nisu uspjeli pokrenimo mi Hrvatsku ovih dana.

ZAKLJUČIMO. Novaca ima. Pogotovo ga ima za naše zahtjeve jer oni ne opterećuju iduću godinu. Rješenje problema naših plaća predviđamo kroz srednjoročno razdoblje. Dakle, ako su svi novci već raspodijeljeni, onda ostaje dovoljno vremena idućih nekoliko godina da se Država rasterećuje suvišnih ili manje važnih izdataka. A čak i u idućoj godini, te u godini iza, novaca će biti jer se očekuje desetak milijardi od prodaje javnih poduzeća, a subvencije se moraju smanjivati. Svakoj bi Vladi dogovor s našim sindikatima trebao dobro doći jer bi na taj način imala obvezu na promjenu stvarnih prioriteta i politike. Tada bi svima drugima, prema kojima je do sada bila izdašna, mogla reći ono što nama sada govori: kome uzeti? Prosvjeti ne možemo jer s njima imamo sporazum.

KARDINALNI PROPUST DUŽNOSNIKA VLADE

Dvadesetak posto zaostajanja u svega tri godine mandata ove Vlade veoma je puno. Međutim, to bi se dalo ukloniti u tri do četiri godine kada istovremeno ne bi bilo i rasta plaća u privredi idućih godina. Dakle, trebali bismo trčati brže od privrede. Međutim, privreda trči veoma brzo, po stopi od 5 do 8% zadnjih godina, što je Državnom proračunu teško pratiti. Nekontrolirani rast plaća u privredi stvorio je nepremostivi jaz spram naših plaća. Tako, na primjer, manju prosječnu plaću od obrazovanja u zemlji imaju samo trgovci, ribari, ratari i konobari. Kako su takvu situaciju riješile druge zemlje? U Sloveniji imaju nacionalni sporazum o politici plaća, prema kojemu su sve plaće u zemlji mogle rasti po formuli: stopa rasta BDP-a umanjena za 1%. Pa ako realni BDP raste 4% onda sve druge plaće rastu tek 3%. Tada Vlada vodi računa da i poduzeća koja su u njenom vlasništvu rastu samo 3% a ne više. Tada ni u javnim službama i u Državnom proračunu nije teško plaće podizati za 3%. Kako je kod nas?

Manju prosječnu plaću od obrazovanja, u zemlji imaju samo trgovci, ribari, ratari i konobari.

Kod nas nema nikakve regulacije, pa je visoki prosjek plaća u privredi posljedica upravo natprosječnog rasta državnih poduzeća. Privatni sektor raste umjereno.

ODGOVORNOST DUŽNOSNIKA. Regulacije nema jer kod nas nije nikada izrađen pompozno najavljeni Sporazum o politici plaća u Karlovcu 2005. godine. Tada je to zahtijevao premijer a trebali su to napraviti potpredsjednik Vlade Polančec i ministar financija Šuker. Oni nisu nikada shvatili zašto je to važno. Vjerojatno će sada to shvatiti kada počne štrajk. Njihova je odgovornost neupitna, kada bi odgovornosti bilo. Naše je zaostajanje veliko jer su državna poduzeća rasla nekontrolirano iako ih Vlada lako može kontrolirati.

PROPUSTI MINISTRA FINACIJA. Ministar Ivan Šuker već tri godine, unatoč našim upozorenjima, nije prepoznao važnost problema. Neshvatljivo je da ministar financija nema potrebu kontrolirati kretanje plaća u svim ministarstvima. On izjavljuje: "Ja ministrima dajem masu za plaću, a oni neka to raspodjeljuju kako i kome hoće". To nikada nismo čuli niti od jednoga bivšeg ministra financija. Logično je da nema potrebu kontrolirati niti državna poduzeća kada ne kontrolira niti svoja ministarstva. Na pregovorima smo slušali razne konfliktne reakcije, hvatali ga u neistinama i kontradikcijama, slušali lekcije zašto uopće održavamo konferencije za tisak. Sve smo vidjeli samo ne usmjerenost na rješavanje problema. Ministar je sklon kritizirati prethodnu Vladu jer je Državi stvorila dugove zbog neisplate po kolektivnim ugovorima. Međutim, za svoga mandata te dugove uporno ne rješava i oni se višekратно povećavaju po sudskim presudama. Sve smo sigurniji da državne financije mora voditi kvalificirani makroekonomist, a ne stručnjak iz privrede ili računovodstva.

PLAĆIMETAR

Ministru znanosti i obrazovanja trebali su naši sveobuhvatni podaci radi provjere utemeljenosti naših zahtjeva i radi argumentacije u Vladi. Prenosimo podatke iz pisma ministru. Podaci su pravi plaćimetar. Ako vas zanima još detaljnije, posjetite web stranice www.nsz.hr.

1. Kao indikator svih plaća uzimamo plaću nastavnika početnika, koji je položio stručni ispit, koeficijent 1,25, a koji nije pripravnik. Njegova plaća iznosi 4025 kuna. Zadnji podatak kaže da je prosječna plaća u zemlji 4633 kune. Indeks naše plaće je 87 u odnosu na prosječnu plaću. Dakle, plaće su manje od **prosječna plaća u zemlji** za 13 indeksnih poena.
2. U prošlosti taj je omjer bio bitno povoljniji. Plaća nastavnika početkom **2000.** godine bila je **10%** veća (zasluga Škegrina) da bi na kraju 2000. godine ta plaća bila tek 5% veća od prosječne plaće u privredi zbog smanjenja osnovice za 5% (usljed čega smo imali štrajk u prosincu 2000). Nakon uspostave novog sustava plaća **2001.** godine bila je točno **13%** veća.
  3. U **Sloveniji**, nastavnik početnik s visokom stručnom spremom, ima 14% veću plaću od prosječne u zemlji, kao što je kod nas bilo 2001. godine. Kada bi se taj slovenski omjer primjenio u RH tada bi nastavnik početnik imao plaću **5280** (dakle, 14% više od 4633 kao prosječne plaće u zemlji). Plaća nastavnika pred mirovinom iznosila **7120** kuna.
  4. Nastavnik pred mirovinom ima **5420** kuna. Prosječna plaća u **gradu Zagrebu** je **5490** kuna. Dakle, nastavnik pred mirovinom ima manju plaću od prosjeka u gradu Zagrebu. Koliko je to strašno najbolje oslikava činjenica da prosječna plaća odgovara radniku sa srednjom stručnom spremom.
5. Mi smo ministru financija predložili puno skromniju verziju, da u tri godine dođemo do razine na kojoj će nastavnik početnik **imati 5%** veću plaću od prosječne plaće u zemlji. On je mogao predložiti šest godina ili bilo što drugo. No, on nije predložio ništa.
6. Dakle, kada se govori o zaostajanju, onda se treba govoriti o cilju kojem težimo. Ako je cilj 5% veća plaća od prosjeka, onda je zaostajanje **20,6%** (eto kako: ciljni indeks 105: sa stvarnim indeksom 87 = 1,206 ili 20,6%)
  7. **Kupovna moć plaća** od zadnjeg povećanja u siječnju 2004. godine pala je sredinom ove godine za 7%. Na kraju mandata ove Vlade bit će isto unatoč porastu osnovice od 5%, jer će otprilike toliko rasti i cijene u drugoj polovici ove godine i cijelu iduću. Dakle, 5% je tek zaštita od inflacije. Ukratko, naši ljudi kada uđu u trgovinu na kraju mandata ove Vlade mogu kupiti 7% manje dobara nego na početku mandata.
  8. Ova Vlada je povećala plaće za svoga mandata tek 8%, uračunavajući i ovih 5% rasta osnovice. **Društveno bogatstvo** se povećalo u tom razdoblju za 35% dakle, četiri puta više.
9. **Usporedba sa zdravstvom.** Liječnicima svih specijalističkih zanimanja 2002. godine dodijeljen je dodatak od 16% na plaću. U prosvjeti sličan dodatak imaju samo u visokom obrazovanju za doktorat i to samo za znanstveno nastavna zvanja, a dobiven je 2003. godine u iznosu od 15%. 2005. godine svima liječnicima dodijeljen je dodatak od 10% na plaću za rad u bolnici, što je daljnji doprinos razlici u odnosu na nastavnike i profesore. Prosvjeta ima dodatak od 3, 5, 7 i 9% za različite godine staža dobiven 2003. godine. Najniži početnički koeficijent za zdravstvenog djelatnika s vss-om, dakle liječnika početnika iznosi 1,71 dok je za učitelja početnika 1,25. Razlika je 37% samo na koeficijentu, a sa svim spomenutim dodacima i u prosvjeti i u zdravstvu razlika je 67% u korist liječnika početnika u odnosu na nastavnika početnika. To je zastrašujuće puno. U Sloveniji ta razlika ne smije biti veća od 23% prema kolektivnom ugovoru Vlade i Sindikata.

SKUPOVI ŠIROM HRVATSKE

Tri sindikalna članka, Zvonimir Laktašić, predsjednik Sindikata hrvatskih učitelja, Branimir Mihalinec, predsjednik sindikata srednjih škola i Vilim Ribić, članik Sindikata znanosti, od 6. do 9. studenoga obišli su Hrvatsku i održali sedam sastanaka u sedam gradova RH. Svih sedam sastanaka, u Osijeku i Slavonskom Brodu, Rijeci i Puli, Splitu, Zadru i na koncu u Zagrebu, bili su u svakom pogledu izuzetni. Prepune dvorane, visoki odziv naših aktivista, povremeno i užarena atmosfera, s puno emocija i odlučnosti naših povjerenika. Sve je to sudionike sastanaka punilo vjerom da pripremamo pravednu stvar i sudjelujemo u vrijednoj borbi. Posebno su na skupovima blistali naši članovi, mudri i lucidni diskutanti. Bilo je sjajnih primjedbi, od kojih ćemo neke pamtiiti za uvijek. Takvi ljudi trajna su inspiracija u borbi za pravdu i dostojanstvo. Iako su kolege iz drugih gradova bojažljivo dvojili o raspoloženju u Zagrebačkoj regiji, možemo reći da je u prepunoj dvorani hotela Panorama, s preko tristošnjak sudionika, od kojih su mnogi stajali, atmosfera bila ista kao i u drugim gradovima. Na svim skupovima sudjelovali su i sveučilišni nastavnici, aktivisti u visokom obrazovanju iz pojedinih regija. Na svim skupovima proveli smo izjašnjavanje jesu li prisutni za štrajk, i na svim skupovima ljudi su dizali ruke jednoglasno. Bez i jednog glasa protiv ili suzdržano.

OKRUGLI STOL

U Zagrebu je u rektoratu Sveučilišta 3. studenoga održan okrugli stol na temu: "Hrvatska, zemlja znanja: stvarnost, utopija ili obmana". Organizator i inicijator bila je vertikala obrazovnih sindikata. Na stolu su sudjelovali svi državni tajnici iz Ministarstva znanosti i obrazovanja, predstavnici sindikata, oporbe, akademije, stručnjaka u obrazovanju, studenata, novinara i oporbe. Bilo je odličnih diskusija većine sudionika. Prenosimo neke poruke.

Krunoslav Pisk, istakao je da za razliku od naše zemlje, koja ima tek 7% visokoobrazovanih kadrova, u Europi to iznosi preko 20%, u SAD preko 30%, a u Kanadi preko 40%. *Petar Selem* složio se da je društvo opterećeno prošlošću i krivim sustavom vrijednosti. Da bi se taj sustav okrenuo prema budućnosti, a ne prema prošlosti, treba puno napora svih nas, a napose medija. Stoga valja podupirati, a ne kritizirati govor premijera i ministra o Hrvatskoj kao zemlji znanja, jer je to doprinos stvaranju novog sustava vrijednosti u zemlji, koji se ne može stvoriti preko noći. Promjena u stvarnim prioritetima, promjena odnosa prema obrazovanju, može nastati samo kao posljedica promjene u glavama svih. *Petar Bezinović* upoznao je skup da u Finskoj nastavnik ne može raditi u obrazovanju kao samostalni nastavnik, ako nema poslijediplomski studij iz edukacijskih znanosti. *Gvozden Flego* istaknuo je da nezadovoljni nastavnik ne može uzdizati sretnu djecu. *Nikola Pastuović* upozorio je da Hrvatska ne može biti zemlja znanja, ako to ne prate tri glavna podsustava u zemlji, politika, ekonomija i kultura u širem smislu. Sve upućuje da ti podsustavi nemaju istinsku potrebu, niti svijest, znanje staviti u fokus svojih interesa. *Zvonimir Šikić*, upozorio je da sve politike imaju isti problem, svaka govori o obrazovanju, a ne poduzima potrebno. Zašto? Jednostavno, kada bi ulagala u obrazovanje, ne bi ulagala u nešto drugo, i izgubila bi izbore. Bilo bi potrebno pridobiti sve stranke na opće nacionalni konsenzus o obrazovanju i znanosti.

U Zagrebu, 14. studenoga 2006. godine

Za izdavača: Vertikala obrazovnih sindikata, Zagreb, Trg maršala Tita 4

Odgovorne osobe: Branimir Mihalinec, Zvonimir Laktašić, dr. Krunoslav Pisk i Vilim Ribić (uredio).

Tiskano 72 tisuća primjeraka